

МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Поняття кримінальної процесуальної форми та її ознаки.
2. Значення кримінальної процесуальної форми в реалізації завдань кримінального провадження.
3. Співвідношення категорій «кримінальна процесуальна форма» та «належа права процедура».

ТЕМА 2. УНІФІКАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Поняття та значення уніфікації та диференціації кримінальної процесуальної форми.
2. Чинники, що обумовлюють диференціацію кримінальної процесуальної форми.
3. Мета та напрями диференціації кримінальної процесуальної форми.
4. Критерії диференціації кримінальної процесуальної форми.
5. Співвідношення понять «кримінальне провадження» та «особливий порядок кримінального провадження».

ТЕМА 3. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Особливі порядки кримінального провадження, які диференційовані за критерієм особливостей суб'єкта вчинення кримінального правопорушення:
 - 1.1. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
 - 1.2. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
 - 1.3. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
 - 1.4. Кримінальне провадження щодо юридичної особи.
2. Інші особливі порядки кримінального провадження.
 - 2.1. Кримінальне провадження на підставі угод.
 - 2.2. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
 - 2.3. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять

державну таємницю.

2.4. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

2.5. Провадження в суді присяжних.

2.6. Спеціальне кримінальне провадження (in absentia).

2.7. Кримінальне провадження щодо кримінальних проступків.

2.8. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.

2.9. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

МОДУЛЬ 2. ПРОКУРОР В ОСОБЛИВИХ ПОРЯДКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЩО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНІ ЗА КРИТЕРІЄМ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУБ'ЄКТА, ЩОДО ЯКОГО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

ТЕМА 1. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Питання для обговорення:

1. Порядки (форми) кримінального провадження в залежності від віку неповнолітнього.

2. Обставини, які підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

3. Зміст повноважень прокурора під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

4. Зміст повноважень прокурора, спрямованих на забезпечення прав та законних інтересів неповнолітніх під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій за їх участю.

5. Повноваження прокурора на етапі закінчення досудового розслідування щодо неповнолітніх.

6. Процесуальний статус прокурора під час судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

7. Специфіка змісту промов прокурора у судових дебатах у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

8. Процесуальний статус прокурора у провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

9. Роль прокурора у питанні дострокового звільнення неповнолітнього від примусового заходу виховного характеру.

Завдання

1. За вироком місцевого суду неповнолітнього Курашова, визнано винуватим та засуджено за ч. 1 ст. 185 КК України до покарання у виді громадських робіт на строк 100 годин. На підставі ст. 105 КК України його звільнено від відбування призначеного покарання та відповідно до положень п. 3 ч. 2 цієї статті застосовано примусові заходи виховного характеру у виді передачі під нагляд матері на строк 1 рік. За наслідками апеляційного провадження вирок залишено без змін.

Прокурор не погодився з рішеннями судів та подав касаційну скаргу.

Спрогнозуйте, на якій підставі прокурор хоче скасувати вирок місцевого суду, ухвалу апеляційного суду, та що він буде просити у касаційній скарзі. Які повноваження прокурора у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру?

2. У рамках кримінального провадження за ч. 2 ст. 185 КК України «по гарячих слідах» за підозрою у вчиненні злочину було затримано неповнолітнього Картишева. Слідчий зателефонував прокурору, який здійснював нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у даному кримінальному провадженні, та повідомив, що є нагальна потреба провести огляд місця події за участю неповнолітнього. Прокурор, розуміючи правильність рішення слідчого, порадив йому провести слідчу дію з дотриманням вимог чинного законодавства.

На яких вимогах чинного законодавства прокурор має акцентувати увагу слідчого?

3. Під час чергового судового засідання по обвинуваченню неповнолітнього Сімакова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, захисник останнього зробив заяву про те, що Сімакову нещодавно виповнилося 18 років, він відмовляється від захисника на підставі ст. 54 КПК України. Крім того, звернув увагу суду, що у зв'язку з повноліттям Сімакова участь його законного представника у кримінальному провадженні є недоречною, оскільки обвинувачений набув повної цивільної дієздатності. Сімаков підтвердив слова захисника.

Суд звернувся до прокурора для з'ясування його думки з цього питання.

Яку позицію висловили би Ви, будучи на місці прокурора? Обґрунтуйте її.

4. Під час досудового розслідування прокурор дійшов висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який вчинив необережний нетяжкий злочин, без застосування кримінального покарання. Він дав доручення слідчому скласти клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру, який це і зробив у чіткій відповідності з вимогами ст. 291 КПК України.

Прокурор затвердив клопотання слідчого і надіслав його до суду.

Під час підготовчого судового засідання потерпілий завив клопотання про повернення клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру прокурору.

Чи порушив прокурор процедуру закінчення досудового розслідування щодо неповнолітнього? Яке рішення має прийняти суд?

Рекомендована література:

1. Борисов В. И. Иные уголовно-правовые последствия совершения общественно опасного деяния. Вибрані твори. Харків: Право, 2018. С. 400-420.

2. Карпенко М. О. Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: прогресивний підхід чи старі проблеми? *Університетські наукові записки: часопис*. 2012. № 4 (44). С. 395-399.

3. Карпенко М. О. Особливості провадження в справах про злочини неповнолітніх: монографія. Харків: ФІНН, 2009. 240 с.

4. Колодчин В. В, Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.

5. Кузьменко О. В. Примусові заходи виховного характеру як інститут кримінального права України. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2018. № 4 (1280). С. 7-22.

6. Лапкін А.В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.

7. Особливості здійснення кримінальних проваджень щодо неповнолітніх. Навчально-методичний посібник: за заг. ред. Щепоткіної В. В., Слущкої Т. І.. Київ, 2017. 238 с.

8. Попов Г. В. Актуальні питання застосування примусових заходів виховного характеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Т. 2. № Вип. 29. С. 223–226.

9. Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх: ЛИСТ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 16.01.2017 р. № 223-66/0/4-17. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00215>

10. Романюк В. В. Процесуальний аспект вивчення особи неповнолітнього в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. №2 (86). С. 146-156.

ТЕМА 2. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Питання для обговорення:

1. Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, які передбачено в КК та КПК України.
2. Обставини, які підлягають встановленню під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
3. Зміст повноважень прокурора у питанні застосування заходів забезпечення кримінального провадження у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
4. Зміст діяльності прокурора, що спрямована на забезпечення прав та законних інтересів особи, яка бере участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
5. Повноваження прокурора на етапі закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
6. Процесуальний статус прокурора під час судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
7. Зміст повноважень прокурора у процедурі продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Завдання

1. Під час досудового розслідування за підозрою Яковлева у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, слідчий помітив, що останній під час проведення процесуальних дій поводить себе неадекватно. Слідчий доручив експерту провести судово-психіатричну експертизу, на вирішення якої, зокрема, поставив питання: чи страждав підозрюваний під час інкримінованого йому діяння психічним розладом, внаслідок якого він не міг у той період усвідомлювати свої дії або керувати ними?

Отримавши через деякий час висновок експерта, слідчий з відповіді на своє питання зрозумів, що підозрюваний Яковлев на момент вчинення діяння мав психічний розлад та не був здатен повною мірою усвідомлювати свої дії та керувати ними.

Слідчий на підставі ч. 2 ст. 503 КПК України виніс постанову про зміну порядку досудового розслідування на кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Копію постанови спрямував процесуальному керівнику.

Яке рішення має прийняти прокурор?

2. Під час досудового розслідування за підозрою Яковлева у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України, слідчий помітив, що останній під час проведення процесуальних дій поводить себе неадекватно. Слідчий доручив експерту провести судово-психіатричну експертизу, на вирішення якої, зокрема, поставив питання: чи страждає Яковлев у даний час психічною хворобою, що позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними? Якщо так, то коли почалася ця психічна хвороба?

У своєму висновку експерт зазначив, що Яковлев дійсно страждає психічною хворобою, вона має тимчасовий характер, виникла вже після початку досудового розслідування внаслідок хронічної інтоксикації (отруєння алкоголем), хвороба виліковується. На даний час підозрюваний не в достатній мірі усвідомлює свої дії та не може в повній мірі керувати ними.

Слідчий на підставі ч. 2 ст. 503 КПК України виніс постанову про зміну порядку досудового розслідування на кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Копію постанови спрямував процесуальному керівнику.

Яке рішення має прийняти прокурор?

3. Під час судового провадження у першій інстанції суд закрив кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Суд мотивував своє рішення тим, неосудність Яковлева на момент вчинення суспільно небезпечного діяння не була встановлена. Законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції були підтверджені у суді апеляційної та касаційної інстанції.

Потерпіла звернулася до прокурора з проханням зробити хоч щось, адже вона відчуває несправедливість, зазнала тяжких ушкоджень, довго лікувалася, понесла значні витрати. Під час зустрічі прокурор повідомив, що судова справа пройшла всі інстанції, закрита, він нічого не може зробити.

Чи правомірні дії прокурора? Чи залишилися у потерпілої процесуальні способи захисту її порушених прав?

4. Під час кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру слідчий звернувся до прокурора, за погодженням клопотання до слідчого судді про застосування щодо Яковлева запобіжного заходу у вигляді поміщення до закладу з надання психіатричної допомоги в умовах, що виключають його небезпечну поведінку. У клопотанні слідчий також просив відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК України покласти на Яковлева наступні обов'язки: не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований без дозволу слідчого, прокурора; докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання; здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон.

Яке рішення має прийняти прокурор?

Рекомендована література:

1. Берш А. Я. Примусові заходи медичного характеру: правова природа та види: дис. ... канд. юрид. наук: Одеса, 2017. 188 с.
2. Колодчин В.В, Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.
3. Лапкін А. В., Євтеєва Д. П., Карелін В. В. Міжнародні стандарти застосування примусових заходів медичного характеру. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 60.
4. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.
5. Маринів В. І., Карпенко М. О., Бережний О. І. Медичний критерій визнання особи неосудною: український та зарубіжний досвід. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 66
6. Печко В. До питання специфіки досудового розслідування кримінальних правопорушень, скоєних особами, які потребують застосування примусових заходів медичного характеру. *Национальный юридический журнал: Теория и практика*. 2019. № 6(40). С. 194-197.
7. Тищенко О. І., Лейба О. А., Тітко І. А. Європейські стандарти дотримання прав особи при застосуванні примусових заходів медичного характеру в кримінальному провадженні. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. - С. 91-92.
8. Ткач А. Розвиток законодавчого забезпечення обвинувачення у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. *Вісник прокуратури*. 2019. № 11. С. 57-64
9. Чернієнко А. Процесуальні права особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру, в контексті законодавчих змін. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2018. № 2. С. 35-45.
10. Шаварин К. Діяльність прокурора у кримінальному провадженні при зверненні з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 117-124.
11. Шингарьов Д. О. Особливості проведення допиту осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру на стадії досудового розслідування. *Теорія і практика правознавства*. Харків. 2016. № 1 (9). С. 1-18.

ТЕМА 3. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ОКРЕМОЇ КАТЕГОРІЇ ОСІБ

Питання для обговорення:

1. Загальні положення кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.
2. Діяльність прокурора на початковому етапі досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб.
3. Повноваження прокурора під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження до окремих категорій осіб.
4. Діяльність прокурора під час збирання доказів у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб.
5. Повноваження прокурора на етапі закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб.
6. Процесуальний статус прокурора під час судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб.

Завдання

1. Адвоката Рижова обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 369-2 КК України. Під час досудового розслідування, детективами НАБ України було встановлено, що виконуючи свої професійні обов'язки захисника у кримінальному провадженні щодо Овсяннікова, який обвинувачувався у вчиненні дій передбачених ч. 4 ст. 190 КК України, адвокат запропонував останньому надати кошти у розмірі 50000 доларів США (уклавши договір про надання послуг захисту) та домовитися зі слідчим, який проводив досудове розслідування щодо Овсяннікова, змінити кваліфікацію на ч. 3 ст. 190 КК України.

З метою отримання відомостей про вчинюване кримінальне правопорушення та особу, яка вчинила злочин, детективами НАБ України було проведено негласну (слідчу) розшукову дію - аудіо та відеоконтроль особи.

Повідомлення про підозру адвокату Рижову було вручено детективом третього відділу НАБ України, який також склав обвинувальний акт, який затвердив прокурор прокуратури Київської області.

На яке питання розраховане завдання? Дайте правову оцінку ситуації. Чи є специфіка визначення підслідності, проведення слідчих дій, повідомлення про підозру, складення обвинувального акту щодо адвоката? Які повноваження має прокурор у разі порушення прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб?

2. До Головного управління Національної поліції Закарпатської області надійшла заява від Прокопенко про те, що 17 січня, перебуваючи у кабінеті голови Міжгірського районного суду Закарпатської області судді Кононенко, останній запропонував йому задовольнити поданий раніше цивільний позов, про стягнення суми боргу за невиконані роботи на суму 150 000 грн., за десять відсотків від суми позову.

Старшим слідчим Головного управління Національної поліції Закарпатської області, після внесення відомостей до ЄРДР було проведено слідчі (розшукові) дії та прийнято рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії – аудіо-, відеоконтроль особи без погодження з прокурором. На підставі ухвали слідчого судді було проведено зазначену негласну слідчу (розшукову) дію, після якої суддю Кононенка було затримано.

Через два дні прокурором Закарпатської області судді було вручено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, після чого він звернувся до слідчого судді Міжгірського районного суду Закарпатської області з клопотанням про відсторонення судді від посади та тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності.

Дайте правову оцінку ситуації. У чому полягає особливість діяльності прокурора під час досудового розслідування та судового провадження у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб.

3. Під час досудового розслідування кримінального правопорушення, відомості про яке було внесено до ЄРДР на початку 2020 р., було встановлено, що Вдовиченко, який був народним депутатом України VIII скликання, здійснював свої повноваження у період з листопада 2014 р. по серпень 2019 р., подавав завідомо недостовірні відомості у деклараціях особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за 2015 р., за 2016 р., за 2017 р. та за 2018 р., а також у декларації особи (перед звільненням) за період з січня 2019 р. по серпень 2019 р. По закінченню досудового розслідування Вдовиченкову прокурором області було вручено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України, складено та направлено до суду обвинувальний акт.

За ініціативи обвинуваченого було запропоновано укласти угоду про визнання винуватості, але прокурор відмовився, посилаючись на те, що злочин має певну специфіку, тобто був вчинений особою, уповноваженою на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування.

Дайте правову оцінку ситуації. Оцініть дії прокурора.

4. Слідчим Головного управління Національної поліції Волинської області під час досудового розслідування було встановлено, що Калюжний, який перебуваючи на посаді виконуючого обов'язки селищного голови Маневицької селищної ради Волинської області, вимагав гроші у громадянки

Куркуріної за сприяння у вирішенні питань щодо підтвердження місця реєстрації та оформлення права власності.

Після отримання відомостей від Куркуріної слідчий Головного управління Національної поліції Волинської області за погодженням з керівником обласної прокуратури затримав Калюжного.

Наступного дня керівником обласної прокуратури Калюжного було допитано та вручено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України. Обвинувальний акт направлений до суду.

Під час розгляду кримінального провадження у суді першої інстанції захисник Калюжного заявив, що останнього незаконно повідомлено про підозру, зокрема, порушена процедура повідомлення, вимагав ухвалення виправдувального вироку.

Оцініть дії керівника обласної прокуратури у кримінальному провадженні. Як має діяти суд у цій ситуації?

Рекомендована література:

1. Про Конституційний Суд України: Закон від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. Дата оновлення: 11.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

2. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.

4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. Дата оновлення: 11.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2005 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 23.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 04.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

7. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 27.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

8. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

9. Про регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.

10. Про статус народного депутата: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. Дата оновлення: 24.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>.

11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Дата оновлення: 10.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

12. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 80 Конституції (справа про депутатську недоторканність) № 1-15/99 від 27 жовтня 1999 року. Офіційний вісник України. 1999. № 44. Ст. 71.

14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень ч. 1, 3 ст. 80 Конституції, ч. 1 ст. 26, ч. 1, 2, 3 ст. 27 ЗУ «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ про офіційне тлумачення положення ч. 3 ст. 80 Конституції стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності) № 1-15/2003 від 26 червня 2003 року. Офіційний вісник України. 2003. № 28. Ст. 1381.

15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень ч. 2, 3 ст. 17, ч. 2 ст. 27 ЗУ «Про статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України) № 1-14/2003 від 10 квітня 2003 року. Офіційний вісник України. 2003. № 17. Ст. 789.

16. Аскеров С. С. Особый порядок уголовного производства в отношении народных депутатов Украины. *Закон и жизнь*. 2015. № 12. С. 12-15.

17. Аскеров С. С. Особливий порядок кримінального провадження щодо депутатів місцевих рад. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 6-1. Т. 4. 2014. С. 19.23.

18. Комарницька О. Вручення повідомлення про підозру окремим категоріям осіб. *Вісник прокуратури*. 2015. № 11. С. 78-90.

19. Кузьмічова Є. В. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. *Юридична наука*. 2014. № 8. С. 107-116.

20. Цюприк І. В., Алексєєва-Процюк Д. О. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень деяких категорій осіб. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 157-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2016_1_14.

21. Задорожній О. В. Депутатська недоторканність: (Сучасна парламентська та судова практика: правовий аналіз) / за заг. ред. О. В. Задорожного. Київ: Логос, 2004. 288 с.

22. Удалова Л. Д. Досудове провадження у кримінальних справах щодо окремих службових осіб, які обіймають особливе відповідальне становище: монографія. Київ: КНТ, 2010. 192 с.

ТЕМА 4. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Питання для обговорення:

1. Матеріальні та процесуальні підстави здійснення кримінального провадження щодо юридичної особи.
2. Обставини, які підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.
3. Специфіка діяльності прокурора на початку досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.
4. Повноваження прокурора у процедурі застосування до юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, заходів забезпечення кримінального провадження.
5. Особливості діяльності сторони обвинувачення щодо збирання доказів у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.
6. Особливості повноважень прокурора на етапі закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.
7. Процесуальний статус прокурора під час судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо юридичної особи.

Завдання

1. Слідчим було внесено відомості до ЄРДР за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 368-4 КК України. За версією слідства директор ТОВ «Хабарик» за попередньою змовою з бухгалтером підприємства надав аудиту неправомірну вигоду з метою отримання від останнього позитивного звіту щодо діяльності підприємства, який мав бути розглянутий на найближчих загальних зборах товариства.

Процесуальний керівник, ознайомившись зі статутними документами товариства, побачив, що у директора є широкі повноваження щодо розпорядження майном підприємства. Враховуючи, що за наслідками кримінального провадження до юридичної особи може бути застосований захід кримінально-правового характеру у вигляді конфіскації майна, а також те, що існує висока імовірність відчуження майна, прокурор дав вказівку слідчому негайно накласти арешт на майно юридичної особи.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Чи правильні дії та рішення прокурора?

2. Під час судового провадження в суді першої інстанції по обвинуваченню Злого у вчиненні від імені та в інтересах ТОВ «Доброта» кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 368-4 КК України,

представник юридичної особи заявив клопотання про долучення до матеріалів справи висновку судово-економічної експертизи, яка була проведена за його дорученням.

Суд звернувся до прокурора з проханням висловити думку з цього питання.

Яка має бути позиція прокурора? Обґрунтуйте свою думку. Проаналізуйте способи збирання доказів юридичною особою, щодо якої здійснюється кримінальне провадження.

3. Слідчим Національної поліції України здійснювалося досудове розслідування у кримінальному провадженні по обвинуваченню директора ТОВ «ВДВ» Солдатенка, у вчиненні від імені та в інтересах юридичної особи кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 260 КК України.

Через п'ять днів після повідомлення Солдатенка про підозру до прокурора звернувся представник ТОВ «ВДВ» Роботніков з клопотанням провести допит свідків Почесного та Караульного, які могли надати інформацію про невинуватість Солдатенка. Надав документи, що підтверджують його повноваження.

Прокурор відмовив у задоволенні клопотання, пославшись на те, що представник юридичної особи не є учасником кримінального провадження, тому не може заявляти відповідні клопотання.

Чи правильні дії прокурора? Якщо ні, то які способи захисту прав юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, можна застосувати у цьому випадку?

4. У судовому провадженні в суді першої інстанції в судове засідання з'явився представник юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, Упорний, який як працівник юридичної особи діяв на підставі відповідного доручення.

Упорний заявив клопотання про повернення обвинувального акту прокурору, оскільки в додатку до нього – довідці про юридичну особу, не вказані всі розрахункові рахунки, якими користується підприємство.

Прокурор відреагував, звернувши увагу суду, що представник не є стороною кримінального провадження, отже не може заявляти відповідні клопотання.

Чи правильні дії прокурора? Яка специфіка повноважень прокурора на етапі закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо юридичної особи?

Рекомендована література:

1. Козій В. Особливості провадження щодо юридичної особи у кримінальному процесі. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1. С. 84-95.

2. Кучинська О. П., Толокольніков С. В. Особливості процесуального

статусу юридичних осіб у кримінальному процесі України: теорія і практика: монографія. Київ: Алерта, 2017. 168 с.

3. Панченко О. В. Кримінальне провадження щодо юридичної особи: монографія. Харків: Право, 2019. 184 с.

4. Панченко О. В. Щодо питання процесуального статусу юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Том. 3. С. 167-171.

5. Панько М. Є. Вчинення кримінального правопорушення уповноваженою особою юридичної особи як обставина, яка підлягає доказуванню. *Європейські перспективи*. 2021. № 1. С. 133-138.

МОДУЛЬ 3. ПРОКУРОР В ІНШИХ ОСОБЛИВИХ ПОРЯДКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ТЕМА 1. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД

Питання для обговорення:

1. Поняття та види угод у кримінальному провадженні.
2. Участь прокурора у кримінальному провадженні на підставі угоди про примирення.
3. Участь прокурора у кримінальному провадженні на підставі угоди про примирення: порядок ініціювання та укладення.
4. Обставини, що враховуються прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості.
5. Наслідки укладення та затвердження угоди.
6. Повноваження прокурора в судовому розгляді провадження на підставі угод.

Завдання

1. Краматорський міський суд Донецької області вироком затвердив угоду про примирення між обвинуваченим Кириченко і потерпілим Абдуловим щодо визнання Кириченко винуватим у тому, що він під час керування автомобілем «Мерседес Віто» порушив пункти 10.1, 13.1 і 13.3 Правил дорожнього руху, не дотримався безпечного інтервалу при виконанні повороту праворуч і наїхав на Абдулова, що спричинило потерпілому тілесні ушкодження середньої тяжкості. Діяння Кириченко кваліфіковано за ч. 1 ст. 286 КК України і призначено, узгоджені сторонами угоди, 3400 гривень штрафу без позбавлення права керувати транспортними засобами.

Прокурор подав апеляційну скаргу на вирок суду на підставі угоди про примирення, яку обґрунтував пунктом 19 постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від

11 грудня 2015 р. № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод»: у кримінальних правопорушеннях, де основним безпосереднім об'єктом виступають публічні інтереси (зокрема, немайнові), а спричинена конкретним фізичним чи юридичним особам шкода є лише проявом посягання на основний об'єкт, укладення угоди про примирення не допускається.

Оцініть дії прокурора. Чи уповноважений прокурор на подачу апеляційної, касаційної скарги у провадженнях на підставі угоди про примирення? Яке рішення має прийняти суд?

2. До суду апеляційної інстанції надійшла скарга захисника засудженого Рахманова на вирок місцевого суду у кримінальному провадженні за обвинуваченням Рахманова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 186 КК України.

У апеляційній скарзі захисник просить скасувати судові рішення щодо Рахманова та призначити новий розгляд у суді першої інстанції через те, що судом першої інстанції не взято до уваги того факту, що прокурор не роз'яснив засудженому Рахманову право на укладення угоди про визнання винуватості та порядку її укладання.

Яке рішення має прийняти суд? Чи зобов'язаний прокурор роз'яснити підозрюваному право на укладення угоди про визнання винуватості та порядку її укладання? Чи є факт нероз'яснення підставою для скасування судового рішення?

3. У кримінальному провадженні, відомості про яке внесено до ЄРДР 20 січня, між прокурором та 17-річним підозрюваним 10 березня була укладена угода про визнання винуватості. Після завершення досудового розслідування прокурор направив до суду обвинувальний акт, угоду про визнання винуватості та зібрані під час досудового розслідування матеріали кримінального провадження.

Під час підготовчого судового засідання головуючий, розглядаючи направлені прокурором матеріали кримінального провадження встановив, що обвинувальний акт не відповідає вимогам ст. 291 КПК України. У зв'язку з цим, на підставі п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України було ухвалене рішення про повернення обвинувального акту для усунення недоліків. Після усунення всіх зазначених недоліків прокурор вдруге направив обвинувальний акт разом з угодою про визнання винуватості до суду.

Дайте правову оцінку діям прокурора та суду. Як належить діяти в такій ситуації? Який порядок направлення прокурором обвинувального акту та угоди до суду. Чи є специфіка укладення угод за участю неповнолітніх підозрюваних (обвинувачених)?

4. За результатами досудового розслідування 13 травня між прокурором та Халімовим, який підозрювався у вчиненні кримінального

правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 361-2 КК України, укладено угоду про визнання винуватості. 14 травня угоду направлено для розгляду до Чернігівського районного суду Чернігівської області. При цьому, Халімов не виявив бажання на залучення захисника, а прокурор його не залучав, оскільки злочин є нетяжким. Окрім цього, прокурором прийнято рішення не надавати керівнику/заступнику прокуратури проект угоди, оскільки підозрюваний не висував зауважень до її змісту.

Чернігівський районний суд Чернігівської області під час підготовчого провадження відмовив у затвердженні угоди про визнання винуватості з підстави відсутності погодження угоди керівником/заступником прокуратури.

Оцініть дії прокурора та суду. Проаналізуйте Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні (затверджений наказом Генерального прокурора від 04.11.2019 № 266). Які підстави для відмови в затвердженні угоди та повернення кримінального провадження прокурору для продовження досудового розслідування?

5. Прокурором було повідомлено громадянина Івченко про підозру у вчиненні крадіжки. Під час досудового розслідування Івченко виявив бажання відшкодувати шкоду потерпілому та укласти з останнім угоду про примирення, про що повідомив прокурора під час допиту. Однак прокурор про бажання Івченко укласти угоду потерпілому не повідомив, вважав, що це їх особиста справа.

Під час судового розгляду суд з'ясував, що обвинувачений та потерпілий не проти укласти угоду про примирення. Прокурор заперечував проти укладення угоди. З'ясувавши думки учасників судового провадження, суд відмовив у затвердженні угоди і ухвалив обвинувальний вирок в загальному порядку.

Оцініть дії прокурора. Які особи можуть брати участь в укладенні угоди про примирення та який порядок її укладення під час досудового розслідування та в судовому провадженні? Яка роль прокурора у процедурі укладення угоди про примирення, його повноваження? Як повинен був вчинити суд?

6. Савченко було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК України. Під час досудового розслідування між прокурором та підозрюваним було укладено угоду про визнання винуватості. Сторонами було узгоджено покарання у вигляді позбавлення волі на строк 5 років. При цьому Савченко раніше не судимий, щиро покаювся, активно сприяв розкриттю злочину, за місцем навчання характеризується позитивно. Обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою прокурор направив до суду в порядку ст. 474 КПК України.

З'ясовуючи обставини, передбачені ч. 4 ст. 474 КПК України, суддя під час підготовчого судового засідання дійшов висновку, що ця угода не відповідає вимогам КПК України та обставинам провадження в частині узгодженого покарання. На думку суду, покарання занадто суворе. У зв'язку із чим суд відмовив у затвердженні угоди і повернув обвинувальний акт разом із угодою прокурору для усунення недоліків.

Оцініть дії прокурора. Який порядок узгодження сторонами умов угоди? Яке рішення мав ухвалити суддя та з яких підстав?

Рекомендована література:

1. Глоба М. Види угод про примирення у кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 269-273.

2. Демура М. І. Процесуальне становище потерпілого під час досудового розслідування: монографія. Харків: Право, 2018. 224 с.

3. Колеснік Г. Р. Функціональне призначення нагляду і контролю у досудовому розслідуванні: дис. ... канд. юрид. наук: Харків, 2018. 224 с.

4. Колодчин В. В, Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.

5. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.

6. Ніколайчук Г. А. Повноваження прокурора та їх реалізація у судовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: Львів, 2019. 252 с.

7. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод: методичні рекомендації Національної академії прокуратури України від 27 квітня 2016 р. Київ, 2016. 76 с.

8. Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні, затверджений Наказом Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text>

9. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text>

10. Шульган І. І. Прокурор в кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: Львів, 2020. 238 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/2295/dysertaciyaashulgani.pdf>

ТЕМА 2. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Питання для обговорення:

1. Порядок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення: поняття, підстави для початку, здійснення досудового розслідування та судового розгляду.
2. Особливості участі прокурора у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.
3. Підтримання прокурором публічного обвинувачення у судовому розгляді кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення.
4. Поняття «публічне обвинувачення» у провадженні у формі приватного обвинувачення
5. Реалізація засади диспозитивності та публічності у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Завдання

1. Ухвалою Кіровського районного суду міста Кіровограда кримінальне провадження за обвинуваченням Белова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 125 КК України, закрито на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України, у зв'язку з відмовою потерпілої від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Згідно пред'явленого обвинувачення Белов, під час сварки з потерпілою Іваненко, кулаком завдав їй декілька ударів в обличчя та по голові, чим заподіяв останній легкі тілесні ушкодження.

Прокурор подав апеляційну скаргу, в якій посилався на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону і просив скасувати зазначене судові рішення і призначити новий розгляд у суді першої інстанції. Свої вимоги аргументував тим, що розгляд в суді першої інстанції відбувся за відсутності прокурора, участь якого в силу ст. 36 КПК України є обов'язковою. Прокурор заперечував щодо рішення суду про недопуск прокурора до участі у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення щодо Белова, оскільки обвинувальний акт було направлено прокурором в суд і, позбавивши прокурора можливості брати участь в судовому засіданні, суд порушив принцип змагальності сторін, чим обмежив права потерпілої, адже вона вимушена була самостійно доводити фактичні обставини кримінального провадження за відсутності доказів на підтвердження обвинувачення.

Оцініть дії прокурора. Чи уповноважений прокурор приймати участь у судовому розгляді проваджень у формі приватного обвинувачення? Яке рішення має прийняти суд?

2. За вироком Вижицького районного суду Чернівецької області Новікова було засуджено за ч. 2 ст. 286 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі на 3 роки 6 місяців, з позбавленням права керувати

транспортними засобами на 3 роки, а за ч. 1 ст. 135 КК України до покарання у вигляді позбавлення волі на 2 роки.

Ухвалою апеляційного суду кримінальне провадження, за ч. 1 ст. 135 КК України, було закрито на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284, ст. 417 КПК України, у зв'язку з відмовою потерпілих від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Вирок місцевого суду змінено. Постановлено вважати Новікова винуватим за ч. 2 ст. 286 КК України.

Суд апеляційної інстанції, скасовуючи вирок в частині засудження Новікова за ч. 1 ст. 135 КК України, зазначив, що кримінальне провадження за цією статтею здійснюється у формі приватного обвинувачення лише за заявою потерпілих, місцевий суд не з'ясував у потерпілих їхнього бажання підтримувати обвинувачення, а в апеляційному суді потерпілі подали заяви, що не бажають притягнення Новікова до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 135 КК України та відмовилися від обвинувачення, тому судом в цій частині було закрито провадження.

Прокурор подав касаційну скаргу, в якій просив скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Прокурор зазначив, що у випадку заподіяння злочином шкоди у вигляді смерті потерпілого, відмова від обвинувачення є неможливою, а отже, апеляційний суд не вправі був прийняти відмову від обвинувачення потерпілих, які є синами загиблої.

Оцініть дії прокурора. Який порядок закриття провадження у формі приватного обвинувачення? Визначте поняття «потерпілого» у кримінальному провадженні. Яке рішення має прийняти суд в результаті розгляду касаційної скарги прокурора?

3. Ухвалою Соснівського районного суду м. Черкаси Савенко звільнено від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 191 КК України, а кримінальне провадження стосовно нього закрито у зв'язку з відмовою представника потерпілого від приватного обвинувачення.

Ухвалою Апеляційного суду Черкаської області ухвалу Соснівського районного суду м. Черкаси залишено без змін.

У касаційній скарзі прокурор просить оскаржені судові рішення скасувати і призначити новий судовий розгляд у суді першої інстанції. Посилаючись на недотримання норм процесуального права та неправильне застосування норм матеріального права, прокурор зазначає, що судом прийнято необґрунтоване рішення про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 191 КК України у зв'язку з примиренням із потерпілим, тоді як за наявності безумовних підстав кримінальне провадження стосовно нього підлягало закриттю на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України у зв'язку з відмовою представника потерпілого від

обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Яке рішення має прийняти суд стосовно касаційної скарги прокурора? Оцініть дії прокурора. Визначте підстави для закриття провадження у формі приватного обвинувачення.

4. Органами досудового розслідування громадянин Іваницький обвинувачувався у тому, що він, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, завдав одного удару сокирою в груди своєї матері, чим спричинив їй легке тілесне ушкодження, що зумовило короточасний розлад здоров'я. Бериславський районний суд Херсонської області закриття кримінального провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з відмовою потерпілої від обвинувачення.

Прокурор подав апеляційну скаргу, в якій просив скасувати ухвалу суду про закриття провадження. На обґрунтування своїх вимог прокурор зазначив, що суд першої інстанції не застосував положення п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК, яка забороняє закриття кримінального провадження щодо злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Прокурор не погоджувався із обґрунтуванням суду, який вказав, що п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК забороняє закриття кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілого лише щодо злочину, передбаченого ст. 126-1 КК (домашнє насильство). Прокурор стверджував, що поняття «домашнє насильство» є значно ширшим і охоплює собою весь перелік статей Кримінального кодексу щодо злочинів у формі приватного обвинувачення.

Оцініть дії прокурора та суду. Чи є підстави для задоволення апеляційної скарги прокурора? Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції за результатами розгляду скарги прокурора? Що слід розуміти під «домашнім насильством»?

Рекомендована література:

1. Азарова М. В. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення: дис. ... канд. юрид. наук: Кривий Ріг, 2015. 227 с.

2. Демура М. І. Процесуальне становище потерпілого під час досудового розслідування: монографія. Харків : Право, 2018. 224 с.

3. Павич Х.М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції. дис. ... канд. юрид. наук: Львів. 2017. 291 с.

4. Перепелиця С. І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення: монографія. Харків: Право, 2015. 184 с.

5. Тітко І. А. До питання правової природи інституту приватного обвинувачення в кримінальному процесі. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків: Право, 2015. №2 (81). С. 109-120.

6. Тітко І. А. Окремі особливості завершення кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення. *Публічне право*. 2015. № 3. С. 186-192.

ТЕМА 3. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ЯКЕ МІСТИТЬ ВІДОМОСТІ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ

Питання для обговорення:

1. Особливості діяльності прокурора на початку досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
2. Порядок отримання прокурором доступу до державної таємниці.
3. Діяльність прокурора щодо збирання доказів у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
4. Повноваження прокурора на етапі закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
5. Процесуальний статус прокурора під час судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
6. Особливості оскарження судових рішень прокурором у кримінальних провадженнях, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

Завдання

1. Працюючи на посаді генерального директора ТОВ «БудПроБуд» з 2006 р., Стрільчаку, відповідно до розпорядження Головного управління Служби безпеки України у Чернігівській області, було надано допуск до державної таємниці за Формою 2, для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «Таємно» та «Цілком таємно», а також спеціальний дозвіл на здійснення діяльності, яка пов'язана з державною таємницею. Окрім того, відповідно до посадових обов'язків генерального директора, з питань режимно-секретної діяльності працівників ТОВ «БудПроБуд», затверджених наказом, віднесено контроль за створенням умов користування секретними документами, з виключенням можливості ознайомлення з ними інших осіб.

Здійснюючи свою діяльність, в період з 2006 р. по 2016 р., Стрільчак, повідомляв начальнику режимно-секретного органу ТОВ «БудПроБуд», Облакову, який не мав допуску за Формою 2, (окрім того, призначення якого на посаду начальника режимно-секретного органу не було погоджено з органами Служби безпеки України та замовниками секретних робіт - Управлінням державної охорони України і Міністерством оборони України) інформацію, що містить гриф «Таємно».

Відносно Стрільчака було розпочато досудове розслідування за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого

ч. 1 ст. 328 КК України.

У ході досудового розслідування захисник Стрільчака звернувся до прокурора-процесуального керівника з клопотанням про проведення експертизи з питань таємниці, щодо встановлення питання чи відноситься інформація, яка міститься у кримінальному провадженні до державної таємниці та визначення ступеня її секретності.

Прокурор погодився з клопотанням захисника та спрямував відповідну постанову до Чернігівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України.

Оцініть дії прокурора. Визначте повноваження прокурора щодо дотримання законності у процедурі проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю.

2. Відносно Жукова, який з 01 березня 2003 р. працював на посаді начальника Управління ветеринарної медицини в м. Запоріжжя (маючи 9 ранг 4 категорію державного службовця, тобто будучи службовою особою, яка займає відповідальне становище), було відкрито кримінальне провадження за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 368 КК України.

Під час розгляду кримінального провадження у судовому порядку, 03 липня 2021 р., прокурором було заявлено клопотання про дослідження, у закритому судовому засіданні, матеріалів, а саме: протоколу оперативно – технічного заходу – відеоконтролю місця від 31.01.2020 р. та протоколу негласної слідчої (розшукової) дії – відеоконтролю місця від 21.02.2020 р. та цифрові носії до них, які мають гриф секретності «Таємно», оскільки в них міститься інформація щодо фіксації зустрічі та розмови Жукова з гр-м Березовим 31.01.2020 року та 21.02.2020 р. Проти задоволення клопотання прокурора заперечував захисник обвинуваченого Жукова.

Дайте оцінку процесуальним рішенням та діям прокурора. Які повноваженнями наділений прокурор у провадженнях, які містять відомості, що становлять державну таємницю? Чи уповноважений прокурор заявляти клопотання про дослідження матеріалів кримінального провадження у закритому судовому засіданні?

3. Наказом Міністра оборони України (по особовому складу) № 965 від 19.08.2018 р. Кожевникову було зараховано слухачем Національного університету оборони України ім. Івана Черняхівського на денну форму навчання. 23.10.2018 р., відповідно до розпорядження Центрального управління Служби безпеки України № 900в від 23.10.2018 р. їй надано допуск за Формою 2 та доступ до інформації з грифом секретності «Таємно», «Цілком таємно».

У період з початку 2019 р. по березень 2020 р., Кожевнікова, за допомогою свого мобільного телефону, фотографувала документи, доступ до яких їй був наданий як слухачу навчального закладу, та які містили

відомості, що становлять державну таємницю, будучи обізнаною про заборону копіювання та зберігання документів.

Після проведених слідчих (розшукових) дій у Кожевнікової було вилучено телефон та ноутбук, на яких вона зберігала отриману інформацію. Слідством та експертними висновками державного експерта з питань таємниць встановлено, що вона надсилала отриману інформацію, що містить відомості, що становлять державну таємницю, іншим особам електронною поштою. Слідчим районного відділу поліції, за погодженням з керівником районної прокуратури, Кожевніковій було повідомлено підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 328 КК України.

Після завершення досудового розслідування прокурор відмовив Кожевніковій у доступу до всіх матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України, зокрема тих, що містять державну таємницю, посилаючись на те на те, що Кожевнікова знов може продовжити копіювати матеріали та передавати їх стороннім особам.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Надайте правову оцінку рішенням та діям прокурора. Яка роль прокурора на етапі відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні у кримінальному провадженні, що містить державну таємницю?

4. Громадянин Гончаренко, перебуваючи на підставі розпорядження голови районної державної адміністрації, на посаді завідувача сектору взаємодії з правоохоронними органами, оборонної та мобілізаційної роботи апарату районної державної адміністрації, маючи допуск до державної таємниці за формою два, шляхом неналежного ставлення до своїх службових обов'язків, втратив ввірений йому документ - «Перелік об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливого періоду».

Під час досудового розслідування прокурор призначив експертизу для визначення чи належить інформація, що міститься у «Переліку об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливого періоду», до категорії відомостей, передбачених ст. 8 ЗУ «Про державну таємницю» (Інформація, що може бути віднесена до державної таємниці) та чи становить вказана інформація державну таємницю. Проведення експертизи було надано експертам Харківського НДІ судових експертиз імені Заслуженого професора М. С. Бокаріуса.

Захисник Гончаренко подав клопотання про проведення допиту у режимі відеоконференції. Однак прокурор відмовив у його задоволенні на підставі того, що у провадженнях, пов'язаних із державною таємницею проведення допиту у режимі відеоконференції є неможливим і прямо заборонено КПК України та ЗУ «Про державну таємницю». Після чого захисник Гончаренко подав клопотання про проведення одночасного допиту раніше допитаного обвинуваченого Гончаренко і свідка Власової (прибиральниці) з приводу втраченого документа. Однак прокурор відмовив

у його задоволенні на підставі того, що свідок Власова не має доступу до державної таємниці.

Оцініть дії прокурора. Який порядок проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю? Чи можливо провести допит, впізнання у режимі відеоконференції у провадженнях, пов'язаних із державною таємницею? Чи можливо провести одночасний допит раніше допитаного підозрюваного та свідка, який не має доступу до державної таємниці?

5. Підозрюваний Ігнатенко під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування з використанням технічних засобів в порядку ст. 290 КПК України виявив бажання здійснити копіювання протоколів про проведення НСРД. Однак прокурор заборонив робити копії посилаючись на ч. 3 ст. 254 КПК України.

Підозрюваний був вимушений звернутися до слідчого судді із скаргою на відмову прокурора надати можливість ознайомлення з усіма матеріалами справи із використанням технічних засобів. Слідчий суддя відмовив у задоволенні вказаної скарги посилаючись на ч. 5 ст. 517 КПК України, якою забороняється робити копії матеріалів, які містять державну таємницю. Слідчий суддя також вказав, що інформація, що міститься в протоколах НСРД є державною таємницею і здійснення копії цих матеріалів прямо заборонено нормами кримінального процесуального законодавства.

Оцініть дії прокурора та слідчого судді. Здійсніть системний аналіз ч. 3 ст. 254, 290 та ч. 5 ст. 517 КПК України. Яка інформація відноситься до державної таємниці? Який порядок ознайомлення із документами, що містять державну таємницю?

Рекомендована література:

1. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
2. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
5. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: затв. Наказом СБУ від 23.12.2020 № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>
6. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
7. Про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Типова інструкція затв. КМУ від 19.10.2016 № 736. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>

8. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.

9. Олійник В. Методологія дослідження кримінально-правової охорони державної таємниці. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3(41). С 58–62.

10. Антонов К.В. Проблеми правової охорони інституту державної таємниці у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 355–358. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2020/94.pdf

11. Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць: Указ Президента України від 1 груд. 2009 р. № 987/2009 // Офіц. вісн. Президента України. 2009. № 37. Ст. 1225. С. 42.

12. Куценко Д. В. Виїмка документів, що становлять державну таємницю. *Право України*. 2007. № 3. С. 96-99.

13. Навроцька В. В. Правова регламентація використання відомостей, що становлять державну таємницю в кримінальному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 2. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaau/2010-2/1 Onvvtkr .pdf>.

14. Олійник В. Удосконалення охорони державної таємниці України крізь призму аналізу законодавства держав-учасниць СНД. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4 С. 59-63.

15. Парфило О. А. До питання забезпечення охорони державної таємниці у кримінальному процесі. *Право України*. 2010. № 11. С. 171-177.

16. Парфило О. А. Проблемні питання реалізації прав на захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного у кримінальних справах, матеріали яких містять матеріальні носії секретної інформації. *Державна безпека України*. 2010. № 18. С.116-120.

17. Погорецький М. А. Допуск адвоката як захисника до участі у кримінальних справах, матеріали яких становлять державну таємницю. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3. С. 209-220.

18. Погорецький М. А. Кримінально-процесуальні гарантії державної таємниці: до визначення поняття. *Вісник прокуратури*. 2009. № 11. С. 88-96.

19. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Харків: Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.

20. Смолькова И. В. Гласность и тайна в уголовном процессе. *Законность*. 1998. № 7. С. 39-42.

**ТЕМА 4. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА
ТЕРИТОРІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ
КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ, НА ПОВІТРЯНОМУ,
МОРСЬКОМУ ЧИ РІЧКОВОМУ СУДНІ, ЩО ПЕРЕБУВАЄ ЗА
МЕЖАМИ УКРАЇНИ ПІД ПРАПОРОМ АБО З РОЗПІЗНАВАЛЬНИМ
ЗНАКОМ УКРАЇНИ, ЯКЩО ЦЕ СУДНО ПРИПИСАНО ДО ПОРТУ,
РОЗТАШОВАНОГО В УКРАЇНІ**

Питання для обговорення:

1. Повноваження прокурора під час отримання інформації про вчинене кримінальне правопорушення.
2. Особливості дій, які може вчиняти прокурор під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичних представництв, консульських установ, суден України.
3. Місце проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичних представництв, консульських установ, суден України.

Завдання

1. Під час туристичного рейсу на круїзному судні під прапором України, що приписано до порту м. Одеси та перебувало за межами України, серед пасажирів сталась суперечка, під час якої одному з них було завдано тілесне ушкодження. Очевидцем вказаної події став громадянин А., який будучи прокурором Офісу Генерального прокурора здійснив затримання правопорушника, а також з власної ініціативи провів першочергові процесуальні дії – допоміг скласти повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, прийняв таку заяву, допитав учасників конфлікту, про що склав відповідний протокол. На зауваження капітана судна щодо наявності саме у нього повноважень на здійснення таких дій відповідно до інструкції, прокурор повідомив, що такий спеціальний порядок є виключенням у випадках, коли на місці відсутній загальний суб'єкт, наділений повноваженнями на початок досудового розслідування кримінального правопорушення, а тому функція капітана судна у цьому випадку лише допоміжна – сприяти такому розслідуванню.

Чи правомірні дії прокурора? Як має діяти капітан судна у цьому випадку? Якими нормативними актами регулюється порядок проведення процесуальних дій на судні капітаном такого судна?

2. Під час перебування у дальньому плаванні судна під прапором України, яке приписане до порту м. Миколаєва та перебувало за межами України, між боцманом та коком стався конфлікт стосовно якості їжі. Після особистої образи з боку боцмана кок, знаходячись на камбузі, схопив ножа та вдарив ним боцмана у спину. На місці правопорушника затримали члени екіпажу та помістили в каюту. Капітоном судна було вилучено ніж та

складено у пакет. Враховуючи, що повернення судна до України планувалось лише через кілька місяців, капітаном було прийнято рішення про передання затриманого до правоохоронних органів України на іншому судні, що і було зроблено через 4 дні. Прокурором, який здійснював процесуальне керівництво під час досудового розслідування вказаного кримінального правопорушення, було складено протокол огляду ножа, переданого разом із затриманим, винесено постанову про визнання його речовим доказом та постанову про накладення арешту на тимчасово вилучене майно. Одночасно із цим прокурором було прийнято рішення про невідповідність порядку затримання особи вимогам КПК та спеціальній інструкції, зокрема, необхідності капітану судна особисто доставити затриманого та надати пояснення прокурору в якості свідка щодо проведених процесуальних дій, лише після чого може бути прийнято рішення про подальше затримання особи. Враховуючи, що із моменту затримання минуло більше 72 годин, а відповідних пояснень від капітана судна отримано не було, прокурор звільнив затриманого.

Оцініть дії прокурора. Які процесуальні порушення допущено учасниками в описаній ситуації?

3. У Постійному представництві України при відділенні ООН у Женеві одним із працівників було викрадено прикраси із дорогоцінних металів. Постійний представник отримав повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та здійснив першочергові процесуальні дії, а також повідомив Офіс Генерального прокурора про вказану подію. Заступник Генерального прокурора, отримавши інформацію та долучені процесуальні документи, складені Постійним представником, доручив здійснювати подальше розслідування прокурору Печерської окружної прокуратури м. Києва відповідно до правил територіальної підслідності.

Оцініть дії заступника Генерального прокурора.

4. У приміщенні Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина (м. Берлін) особа без громадянства здійснила напад на першого секретаря посольства. Нападника затримали на місці вчинення злочину. Після повідомлення органу досудового розслідування України та передачі процесуальних документів, складених на місці, відповідний прокурор ініціював процедуру видачі особи нападника до України для притягнення до кримінальної відповідальності.

Чи правомірні дії прокурора? Який порядок доставлення затриманих осіб в Україну?

Чи зміниться рішення, якщо вказаним нападником буде громадянин Німеччини або особа, яка користується дипломатичним імунітетом, або членом його родини, або дипломатичним кур'єром? Яке вирішення ситуації має бути, якщо напад був не на представника Посольства, а на його автомобіль?

Рекомендована література:

1. Глава 41 Кримінального процесуального кодексу України «Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні» від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048.
3. Віденська Конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047.
4. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963 р. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244.
5. Конвенція про попередження і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів: від 14.12.1973 р. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389.
6. Про дипломатичну службу: Закон України від від 07.06.2018 р. № 2449-VIII. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>.
7. Інструкція про порядок проведення процесуальних дій під час кримінального провадження на морському чи річковому судні України, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні: наказ Генерального прокурора України від 14.11.2012 р. № 112.
8. Указ Президента України про Положення про закордонні дипломатичні установи України від 15.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99/2021#top>
9. Давиденко С. В. Проблеми здійснення кримінального провадження на території дипломатичних представництв та консульських установ України за кордоном. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 39(2). С. 79–82.
10. Давиденко С. В., Гуменюк І. С. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні: проблеми та перспективи правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2017. № 5. С. 322-325.

ТЕМА 5. ПРОКУРОР У ПРОВАДЖЕННІ В СУДІ ПРИСЯЖНИХ

Питання для обговорення:

1. Суд присяжних: правова природа та сучасні світові моделі.
2. Кримінальне провадження за участю присяжних в Україні.
3. Специфіка повноважень прокурора, пов'язаних із забезпеченням судового провадження за участю присяжних:
 - 3.1. Процесуальний обов'язок прокурора щодо роз'яснення права підозрюваному, обвинуваченому про можливість, особливості і правові наслідки розгляду кримінального провадження судом присяжних.
 - 3.2. Проблемні питання нормативної регламентації часу роз'яснення прокурором права на розгляд справи судом присяжних та форми такого роз'яснення.
 - 3.3. Повноваження прокурора, пов'язані із формуванням складу присяжних.
 - 3.4. Завдання прокурора під час судового розгляду за участю присяжних з огляду на особливості формування їх правосвідомості і внутрішнього переконання.

Завдання

1. Під час підготовчого судового засідання за обвинуваченням Кардаша у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України суд надав обвинуваченому пам'ятку про його права та обов'язки, у переліку яких було зазначено право обвинуваченого на розгляд його справи судом присяжних. Обвинувачений, ознайомившись зі змістом пам'ятки поставив свій підпис про її отримання.

За наслідками судового розгляду суд ухвалив обвинувальний вирок.

Не погоджуючись з вироком місцевого суду, захисник Кардаша подав апеляційну скаргу, в якій вказав на істотне порушення судом першої інстанції норм кримінального процесуального закону, зокрема, суд не роз'яснив йому право на розгляд його справи судом присяжних.

Прокурор під час судового розгляду в апеляційній інстанції не погодився з позицією захисника та зазначив, що в пам'ятці про права обвинуваченого таке право зазначено, обвинувачений це знав, що підтверджує його підпис.

Вирішіть ситуацію, що сталася. На кого покладається обов'язок роз'яснення обвинуваченому права на суд присяжних та особливості такого судового розгляду? Оцініть дії прокурора.

2. Наумова та Калініченко було засуджено за ст. 147 та ч. 1 ст. 115 КК України до сукупного покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

У апеляційній скарзі Наумов та Калініченко, посилалися на той факт, що їм не було своєчасно роз'яснено право на розгляд справи судом присяжних, що є безумовною підставою для скасування судового рішення вищим судом.

Судом апеляційної інстанції встановлено, що вчинення кримінального правопорушення, за який може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі, відповідно до початково висунутого прокурором обвинувачення, інкримінувалося лише одному із засуджених. Проте, підтвердження, щодо роз'яснення зазначеному обвинуваченому права на розгляд провадження судом присяжних, матеріали кримінального провадження не містять.

Водночас, після зміни прокурором обвинувачення у порядку ст. 338 КПК України, за яким вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 115 КК України, ставилося у вину вже обом обвинуваченим, суд роз'яснив їм право на суд присяжних під час судового розгляду. Однак обидва обвинувачених від використання права на суд присяжних відмовилися.

На підставі аналізу кримінального процесуального законодавства та правових позицій Верховного Суду надайте відповідь на питання щодо правових наслідків невиконання (або несвоєчасного виконання) прокурором обов'язку роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому права на суд присяжних та шляхи виправлення такої ситуації.

3. Кримінальне провадження по обвинуваченню Меліхова у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 115 КК України, надійшло до місцевого загального суду першої інстанції. У підготовчому засіданні обвинувачений та його захисник заявили клопотання щодо реалізації права обвинуваченого на розгляд справи судом присяжних. Проте, у своєму клопотанні сторона захисту зазначила, що у зв'язку з тим, що Меліхов обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 115 КК України стосовно Алізарової, яка тривалий час працювала прибиральницею у цьому суді, це може призвести до тенденціозного розгляду колегією суддів. До того ж, результати досудового розслідування широко висвітлювалися місцевими засобами масової інформації, що також могло вплинути на неупередженість майбутнього складу присяжних. У зв'язку з цим просили суд задовольнити клопотання про направлення кримінального провадження до іншого суду.

Головуючий у задоволенні клопотання відмовив, посилаючись на те, що ст. 34 КПК України містить вичерпний перелік підстав для передачі кримінального провадження з одного суду до іншого. До того ж, відповідно до статті 319 КПК України, навіть у разі ліквідації суду і передачі справи з одного суду до іншого, це не потребує заміни самих присяжних.

Після цього головуєчий своїм розпорядженням визначив п'ять присяжних з числа осіб, які внесені до списку присяжних. Серед них:

пенсіонер; особа, яка має погашену судимість; безробітна особа, яка є сусідом захисника у цьому кримінальному провадженні; особа, яка порушила вимоги фінансового контролю (несвоєчасно здійснила е-декларування) та особа, якій на момент початку розгляду справи виповнилося 64 роки і 3 місяці.

Прокурор заявив клопотання про відвід та заміну двох присяжних, а саме: присяжного, який є сусідом захисника, а отже може бути упередженим у розгляді справи, а також присяжного, який має погашену судимість, оскільки це є перешкодою у виконанні функцій, покладених на присяжних. Проте клопотання головуючим суддею не було задоволено.

Після початку судового розгляду судом присяжних виявилося, що за станом здоров'я один із присяжних не може продовжувати брати участь у розгляді справи, у зв'язку з чим головуючим був обраний ще один присяжний з числа осіб, які були внесені до списку присяжних. З метою дотримання розумних строків судовий розгляд справи було продовжено, оскільки новий присяжний проти цього не заперечував.

Під час розгляду справи по суті прокурор, на підставі ст. 338 КПК України, змінив обвинувачення, перекваліфікувавши дії Меліхова зі ст. 115 КК України на ст. 116 КК України (умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання). Однак суд присяжних за результатами розгляду справи по суті ухвалив виправдувальний вирок.

У подальшому вирок був скасований апеляційним судом у зв'язку з апеляційними скаргами прокурора та потерпілої, після чого справу було направлено на новий судовий розгляд, який відбувся за участю тих самих присяжних. При новому розгляді справи за участю присяжних прокурор заявив клопотання про необхідність дотримання вимог кримінального процесуального законодавства щодо розгляду справи законним складом суду.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Назвіть допущенні процесуальні порушення. Охарактеризуйте повноваження прокурора, пов'язані із формуванням складу присяжних. Охарактеризуйте вимоги, які висуваються до присяжного за національним законодавством.

Розкрийте надані законом можливості, які дозволяють прокурору досягти оптимального, з його точки зору, складу присяжних. Назвіть процесуальний порядок розгляду питання про відвід (самовідвід) присяжного.

Які процесуальні наслідки мають місце для складу присяжних у разі направлення кримінального провадження з одного суду до іншого? Які процесуальні наслідки має зміна прокурором обвинувачення у суді присяжних?

На підставі системного аналізу норм кримінального процесуального законодавства надайте аргументовану відповідь щодо законності складу суду на кожному з вказаних етапів у фабулі.

Які вам відомі викривлені практики уникнення прокурорами участі у судовому розгляді судом присяжних. Назвіть фактори які, на вашу думку, можуть їх спонукати до цього.

4. На підставі критичного аналізу кримінального процесуального законодавства у частині регулювання повноважень прокурора у провадженні за участю суду присяжних, практики реалізації цих норм, а також висвітлених у науці проблем:

- вкажіть на переваги та недоліки національної моделі суду присяжних;
- окресліть вектори розвитку вітчизняного законодавства у цьому контексті.

Теми для дебатів:

1. *Україні слід відмовитися від суду присяжних як від неефективної і ускладненої процедури.*

2. *Особи, які не мають юридичної освіти, не повинні вирішувати питання про винуватість/невинуватість особи у вчиненні злочину.*

Рекомендована література:

1. Кошинець В. В., Наливайко Є. О. Процесуальна діяльність прокурора у суді присяжних: проблеми та шляхи вирішення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2020. № 46. С. 170-173.

2. Колодчин В. В., Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: Оберіг, 2016. 228 с.

3. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків, Право. 2020. 1304 с.

4. Провадження у суді присяжних: бінарна відеолекція , автори: д.ю.н. Тітко І. А. та к.ю.н. Тищенко О. І. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iT0vTv-awys&t=2s>.

5. Солодков А.А. Теоретичні основи та практика здійснення провадження в суді присяжних в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 : / Укр. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 219 с.

6. Туманянц А. Р. Прокурор у суді присяжних: участь у судовому слідстві. *Університетські наукові записки.* Хмельницький, 2005. № 3. С. 285-287.

ТЕМА 6. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЗА ВІДСУТНОСТІ ПІДОЗРЮВАНОГО АБО ОБВИНУВАЧЕНОГО (IN ABSENTIA)

Питання для обговорення:

1. Спеціальне («заочне») кримінальне провадження: правова природа, аксіологічне призначення, підстави та умови здійснення.

2. Міжнародні стандарти захисту прав особи під час здійснення «заочного» кримінального провадження.

3. Прокурор як суб'єкт ініціювання спеціального досудового розслідування.

4. Вимоги до клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування та роль прокурора у забезпеченні його належного процесуального оформлення

5. Алгоритм дій прокурора у разі відмови у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

6. Специфіка процесуального керівництва спеціальним досудовим розслідуванням за відсутності підозрюваного.

7. Повноваження прокурора на стадії закінчення спеціального досудового розслідування.

8. Прокурор у спеціальному судовому провадженні.

9. Напрями удосконалення нормативної регламентації національної процедури спеціального кримінального провадження.

Завдання

1. Узагальніть практику слідчих суддів (10 ухвал) щодо відмови у надані слідчому, прокурору дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування. На підставі цього узагальнення виявіть типові порушення, які допускають слідчі, прокурори під час ініціювання спеціального досудового розслідування, а також фактори, що їх зумовлюють.

2. 23 січня до ЄРДР було внесено відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 116 КК України. Під час здійснення досудового розслідування цього кримінального провадження було встановлено, що Петричко, який підозрюється у вчиненні вказаного кримінального правопорушення, переховується на тимчасово непідконтрольній Україні території.

З метою реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності прокурор, у порядку, встановленому КПК України, оголосив Петричко у розшук, склав клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, з яким звернувся 18 березня до слідчого судді місцевого суду.

27 березня за результатами розгляду клопотання слідчий суддя постановив ухвалу про відмову у його задоволенні, посиляючись на те, що за нормами, передбаченими КПК України:

1) вказана кваліфікація кримінального правопорушення не передбачає можливість здійснення спеціального досудового розслідування;

2) обов'язковою умовою для здійснення спеціального досудового розслідування є оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук.

На підставі системного аналізу кримінального процесуального законодавства проаналізуйте наведену ситуацію та надайте їй власну оцінку. Який подальший алгоритм дій прокурора?

3. Слідчий суддя районного суду м. Одеси Позняк, за участю прокурора місцевої прокуратури № 4 Мойсеєнко, захисника обвинуваченого адвоката Коваль, розглянув у відкритому судовому засіданні клопотання прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні від 19.12.2012 р. за підозрою Маренко, 25.05.1968 р.н., уродженця м. Черкаси, громадянина України, українця, без постійного місця проживання, раніше не судимого, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

У судовому засіданні прокурор просив слідчого суддю задовольнити подане клопотання. Захисник заперечував проти задоволення клопотання, мотивуючи це тим, що, на його думку, вжито не достатньо заходів щодо розшуку обвинуваченого.

У ході розгляду клопотання було допитано свідка Потапенко, який пояснив, що є рідним братом обвинуваченого, однак відносини з останнім не підтримує з 1994 р., де може знаходитися на цей час останній йому не відомо. Він також додав, що близько 5-6 років ніхто з слідчих його брата не шукав та не цікавився його місцезнаходженням.

Слідчий суддя встановив, що клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування не містить відомостей щодо оголошення Маренко у міждержавний та/або міжнародний розшук, слідчі дії щодо розшуку з 2017 р. не проводилися, тобто вжито недостатньо заходів, для того щоб прийти до висновку про те, що підозрюваний Маренко переховується від органів слідства з метою уникнення кримінальної відповідальності, тому слідчий суддя, відмовив у задоволенні клопотання, вказавши, що ухвала оскарженню не підлягає.

Оцініть дії слідчого судді. Яким чином прокурор має доводити факт того, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук?

4. Прокурор місцевої прокуратури № 2 Семенов 23 лютого звернувся до слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування кримінального провадження щодо підозрюваного Симонова, якого підозрюють у вчиненні злочинів, передбачених у ч. 2 ст. 260 і ч. 1 ст. 258-3 КК України.

У клопотанні прокурор зауважив, що підозрюваного Симонова було оголошено у розшук 11 лютого, про що додав до клопотання відповідні підтверджуючі документи. Також у клопотанні йшлося про те, що Симонов ухилився від кримінальної відповідальності та навмисно переховується від органів досудового розслідування, що підтверджено показаннями свідків –

його мати, сусідів, а також показаннями ще одного підозрюваного у цьому кримінальному провадженні – учасника створеної Симоновим терористичної організації. Прокурор у судовому засіданні надав слідчому судді підтвердження факту оголошення у засобах масової інформації про виклик підозрюваного. Як докази факту відсутності підозрюваного за останнім відомим органам досудового розслідування місцем проживання слідчому судді були надані показання його мати та відповідні рапорти співробітників оперативних підрозділів.

Оцініть процесуальну ситуацію. Вкажіть, яке рішення повинен прийняти слідчий суддя за результатами розгляду клопотання прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування?

5. 12 листопада прокурор звернувся до слідчого судді з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні за підозрою Ахмедова, у вчиненні злочину, передбаченого ст. 111 КК України.

У клопотанні прокурор вказав, що Ахмедов обґрунтовано підозрюється в учиненні злочину, передбаченого ст. 111 КК України, що підтверджується зібраними у кримінальному провадженні доказами. Він ухиляється від слідства та суду. Так, будучи проінформованим про здійснення відносно нього кримінального провадження, Ахмедов виїхав через пропускний пункт «Сеньківка» Чернігівської обл. за межі території України та не повернувся. Ухвалою слідчого судді прокуратурі надано дозвіл на затримання підозрюваного з метою його приводу до суду для участі в розгляді клопотання про обрання йому міри запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Ахмедов був оголошений в міждержавний розшук, що підтверджується постановою і перебуває у міжнародному розшуку, що підтверджується витягом з бази даних Генерального секретаріату Інтерполу.

24 листопада слідчий суддя Мороз розпочав розгляд цього клопотання. В судовому засіданні прокурор клопотання підтримав та просив його задовольнити з підстав викладених у клопотанні. Захисник підозрюваного просив відмовити у задоволенні клопотання, посилаючись на те, що клопотання неодноразово поверталось до прокуратури, а тому задоволенню не підлягає на підставі ч. 3 ст. 297-4 КПК України.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію. Яке рішення має прийняти слідчий суддя?

Рекомендована література:

1. Афанасьєв В. В. Проблеми відповідності спеціального кримінального провадження (in absentia) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Юрист України*. 2018. № 1. С. 35-42.

2. Баулін О., Мазур О. Гарантії прав підозрюваного під час здійснення спеціального досудового розслідування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1 (17). С. 1–11.

3. Коперсак Д. В. Спеціальне досудове розслідування кримінальних правопорушень та практика Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 4. Т. 2. С. 160–165.

4. Лазукова О. В. Спеціальне досудове розслідування: напрями вдосконалення. *Особливості процесуального доказування у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях*: матер. II «круглого столу» (м. Київ, 3 листоп. 2017 р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2018. С. 64-66.

5. Лазукова О. В. Спеціальне кримінальне провадження щодо осіб, які переходять від органів досудового розслідування з метою уникнення від кримінальної відповідальності на тимчасово окупованій території. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 20.11.2020 р., м. Харків. 2020. С. 161-163. URL: <https://www.academia.edu/45696202>.

6. Лапкін А. В. Прокурор у спеціальному досудовому розслідуванні (in absentia). *Правові горизонти / Legal horizons*, 2018. С. 107-111. URL: https://law-review.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/№1326_2018-107-111.pdf.

7. Лисенко М. О. Проблеми здійснення спеціального досудового розслідування в особливих умовах. *Протидія злочинності: теорія та практика* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (19 жовт. 2016 р.). Київ, 2016. С. 372–374.

8. Методичні рекомендації щодо процесуального керівництва спеціальним досудовим розслідуванням, розроблені ГПУ. Київ, 2017. 65 с.

9. Нагорнюк-Данилюк О. О. Спеціальне кримінальне провадження в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2016. 239 с.

10. Цюприк І. В., Алексеева-Процюк Д. О. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо деяких категорій осіб. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 157–171.

11. Право України. 2015. No 7: Актуальна тема номера: «Заочне кримінальне провадження в Україні: актуальні питання». 200 с.

12. Шумейко Д. О. Здійснення спеціального кримінального провадження в Україні: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2020. 438 с.

ТЕМА 7. ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Питання для обговорення:

1. Повноваження прокурора на початку досудового розслідування кримінального проступку.

2. Повноваження прокурора при застосуванні заходів забезпечення у кримінальному провадженні щодо проступку.

3. Повноваження прокурора під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних (розшукових) дій під час досудового розслідування кримінальних проступків (дізнання).

4. Повноваження прокурора під час закінчення досудового розслідування кримінальних проступків.

5. Повноваження прокурора під час спрощеного провадження щодо кримінальних проступків.

1. Прокурор місцевої прокуратури став очевидцем сварки у супермаркеті, під час якої одна жінка вдарила іншу. Проявивши ініціативу, прокурор на місці затримав правопорушника, а також в усній формі отримав повідомлення про кримінальне правопорушення від потерпілої (ч. 1 ст. 126 КК України). Затриману особу нарядом поліції було доставлено до приміщення прокуратури для вирішення питання застосування запобіжного заходу. З мотивів економії часу прокурор в приміщенні прокуратури також провів освідчування потерпілої та допитав про подію, яка сталась, оформивши ці дії відповідними протоколами. Через 12 годин правопорушницю було звільнено з умовою з'являтися на виклик прокурора. Після цього прокурором було власноруч оформлено письмове повідомлення про кримінальне правопорушення, очевидцем якого він був, та разом із складеними протоколами процесуальних дій передано до керівника місцевої прокуратури для подальшого досудового розслідування.

Чи правомірні дії прокурора? Який порядок початку досудового розслідування кримінальних проступків? Який порядок та строки затримання особи при розслідування кримінального проступку?

2. Під час досудового розслідування кримінального проступку у виді завдання легких тілесних ушкоджень, прокурор, здійснюючи функцію процесуального керівництва, при вивченні матеріалів помітив, що в повідомленні про вчинення кримінального правопорушення вказується особа очевидець А., однак в самих матеріалах відсутня інформація про будь-які процесуальні дії за її участю. З метою повного та всебічного досудового розслідування прокурор вирішив викликати вказану особу для відібрання від неї пояснень та надіслав повістку про виклик за адресою місця роботи цієї особи, інформація про яке була в матеріалах.

Через три дні, коли викликана особа не з'явилась для дачі пояснень, прокурор виніс постанову про накладення на особу А. грошового стягнення за неявку на виклик без поважних причин та направив копію постанови на ту ж адресу.

Через тиждень прокурор вирішив примусово за допомогою патрульної поліції супроводити особу А. до прокуратури для проведення процесуальних дій та застосував привід. Під час бесіди прокурор зазначив, що у разі, якщо в

подальшому виникне необхідність допиту особи А., але та знову буде ухилятися від явки, прокурор буде вимушений звернутись до слідчого судді із клопотанням про застосування до неї запобіжного заходу.

Оцініть дії прокурора. Які особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження під час розслідування кримінальних проступків?

3. У приміщенні ТЦ «ДАФІ» у місці скупчення людей зловмисник, сподіваючись бути непоміченим, дістав із сумки жертви мобільний телефон. Однак один із відвідувачів ТЦ помітив злочинне діяння та викрикнув злочинця, після чого його було затримано охороною та викликано поліцію.

Під час затримання було відібрано пояснення у затриманого та очевидців, проведено особистий обшук затриманого, вилучено речі, зокрема телефон потерпілого, та було проведено його огляд, про що було складено відповідний протокол, а телефон повернуто потерпілому.

Для визначення розміру шкоди виникла необхідність у проведенні товарознавчої експертизи, про що прокурором було винесено постанову, до якої було долучено протокол огляду вилученої під час затримання речі – предмету кримінального проступку.

Який порядок проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних проступків? Які слідчі (розшукові) дії дозволено проводити до внесення відомостей до ЄРДР під час дізнання? Оцініть ситуацію з точки зору допустимості отриманих доказів.

4. В аеропорту м. Харкова за підозрою у вчиненні кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України (незаконне перевезення наркотичних засобів без мети збуту) працівниками поліції було затримано громадянина Іванова. Оскільки затриманий повадився агресивно, у поліції виникла підозра, що ця особа знаходиться у стані наркотичного сп'яніння, та було зроблено висновок, що у такому стані вона може завдати шкоди собі або оточуючим. Було прийнято рішення затримати особу на 72 години та провести медичне освідчування.

Після спливу однієї доби було внесено відомості до ЄРДР та наступного дня вручено письмове повідомлення про підозру. Протягом усього цього часу затриманий Іванов відмовлявся надавати будь-які пояснення. На допиті в якості підозрюваного скористався положенням ст. 63 Конституції України та відмовився давати показання. Ще через день дізнавач передав зібрані матеріали та повідомлення про підозру прокурору, після чого Іванова було звільнено.

Враховуючи, що це був останній день тижня, а на вихідний припадав святковий день, то наступний робочий день був у вівторок. Саме у вівторок прокурор подав до суду обвинувальний акт разом із клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні.

Оцініть дії прокурора. Які підстави розгляду обвинувального акту у спрощеному провадженні?

Рекомендована література:

1. Гасанов, Р. Н. Дізнання як форма досудового розслідування. *Право та юстиція*. 2018. № 1. С. 124-134.
2. Глобенко, Г. Генезис законодавства про дізнання як форму досудового розслідування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. Київ. 2018. Вип. 2 (107). С. 17-21.
3. Борисов В. І. Кримінальний проступок: концептуальні засади запровадження до національного законодавства. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. № 2.- С. 129 – 142.
4. Ільченко О. В. Актуальні питання щодо впровадження кримінального проступку в законодавство України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 178 – 181.
5. Наукове та законодавче забезпечення реалізації концепції кримінальних проступків: монографія / за заг. ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова. Одеса: Юридична література, 2014. 176 с.
6. Нестор Н. В. Спрощене кримінальне провадження щодо кримінальних проступків. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 64-70.

ТЕМА 8. ПРОКУРОР В ОСОБЛИВОМУ РЕЖИМІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО, НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ АБО У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Питання для обговорення:

1. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: підстави та умови запровадження, ознаки та функціональне призначення.
2. Характеристика загальних положень особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.
3. Специфіка повноважень прокурора у кримінальному провадженні в умовах дії особливих правових режимів.
 - 3.1 Роль прокурора на початковому етапі досудового розслідування в особливому режимі. Спеціальні правила визначення підслідності.
 - 3.2. Нагляд прокурора за ефективністю здійснення досудового розслідування на території, на якій введено у дію один із особливих правових режимів, а також на непідконтрольній уряду країни території.
 - 3.3. Процесуальний статус прокурора в частині повноважень щодо проведення окремих слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій при особливому режимі.

3.4. Повноваження прокурора щодо надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів, а також щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в умовах дії особливого режиму досудового розслідування.

4. Превентивне затримання: загальна характеристика та відповідність міжнародним стандартам.

5. Спеціальне досудове розслідування щодо осіб, які переховуються на тимчасово непідконтрольній уряду нашої держави території: умови, підстави, процесуальний порядок та спірні питання щодо можливості його використання.

6. Перспективні напрями удосконалення національної нормативної моделі особливого режиму досудового розслідування та шляхи підвищення ефективності діяльності прокурора в умовах дії особливих правових режимів.

Завдання

1. На місцевості, яка оголошена районом проведення антитерористичної операції, прокурор військової прокуратури, враховуючи кризовість ситуації, відсутність на цій території будь-яких «цивільних» органів правопорядку та об'єктивну неможливість внесення протягом 24-х годинного строку відомостей до ЄРДР, надав слідчо-оперативній групі дозвіл на проведення комплексу невідкладних слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій у порядку ст. 615 КПК України.

Проаналізуйте наведене ситуацію та оцініть її з точки зору відповідності нормативній регламентації початку досудового розслідування в умовах дії особливих правових режимів.

На підставі аналізу правозастосовної практики та наявної літератури з цього питання охарактеризуйте проблеми, з якими органи правопорядку можуть зустрітися на початку досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО. Якою на цьому етапі досудового розслідування є роль прокурора.

Чи потрібні, на вашу думку, зміни до законодавства у цьому напрямі (і якщо відповідь стверджувальна, то які)?

2. Прокурором, на місцевості, яка оголошена районом проведення АТО, за правилами ст. 208 КПК України була затримана особа, підозрювана у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258 КК України. Враховуючи неможливість своєчасного звернення до слідчого судді з клопотанням про обрання підозрюваному запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, прокурор, на підставі п. 2.6. Інструкції про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, прийняв рішення про превентивне затримання цієї особи на строк 30 днів.

Оцініть наведену ситуацію. Охарактеризуйте умови, підстави та процесуальний порядок превентивного затримання. Проаналізуйте національну практику застосування вказаного порядку правозастосовниками.

Порівняйте процесуальний порядок превентивного затримання з процесуальним порядком обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою прокурором у порядку ст. 615 КПК України (письмово у формі порівняльної таблиці на предмет спільних та відмінних характеристик).

Поміркуйте над аксіологічним призначенням превентивного затримання та відповідністю цього заходу міжнародним стандартам захисту прав і свобод учасників кримінального провадження в умовах дії особливих правових режимів.

3. Прокурором-процесуальним керівником у кримінальному провадженні щодо кримінального правопорушення, передбаченого ст. 109 КК України, на підставі ст. 615 КПК України було прийнято рішення про надання дозволу на проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій щодо Звягінцева. Своє рішення прокурор обґрунтував фактичною відсутністю функціонування судів у цьому районі, а також тим, що на території, на якій здійснюється досудове розслідування кримінального правопорушення, проводиться Операція Об'єднаних Сил.

Під час судового розгляду справи по суті захисник Звягінцева звернувся з клопотанням про визнання фактичних даних, отриманих у результаті проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій на підставі рішення прокурора у порядку ст. 615 КПК України недопустимими у зв'язку з тим, що прокурор не звернувся за дозволом до слідчого судді постфактум у порядку ст. 250 КПК України. До того ж, КПК України не передбачає спеціальних повноважень для прокурора на території, на якій здійснюється ООС.

На підставі системного аналізу кримінального процесуального законодавства та наявних у ЄДРСР рішень з цього питання алгоритмізуйте необхідний комплекс дій прокурора щодо надання дозволу на проведення нс(р)д у порядку ст. 615 КПК України та «легалізації» отриманих результатів.

Чи наділяє законодавець спеціальними повноваженнями прокурора на території, на якій здійснюється ООС?

Рекомендована література:

1. Григорьев В. Н. Расследование преступлений в чрезвычайных условиях. Правовое обеспечение, организация, методика. М., 1994. 196 с.
2. Діяльність прокурора в особливий період: навч. посіб. / М. С. Туркот, О. В. Єні, Г. О. Ганова, О. В. Лазукова та ін. Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 416 с.

3. Завтур В. А. Оцінка допустимості доказів, отриманих у порядку статті 615 КПК України. *Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.)*. Одеса: Гельветика, 2020. Т. 3. С. 269-274.

4. Капліна О. В. Проблеми створення належного правового регулювання проведення досудового розслідування в умовах АТО. *Застосування норм міжнародного гуманітарного, національного кримінального та кримінального процесуального права в ході проведення антитерористичної операції на сході України* : матеріали міжкаф. «круглого столу» (12 лютого 2015 р.). Харків, 2015. С. 101-105.

5. Каткова А. Г. Особливості організації розслідування злочинів в умовах надзвичайного стану. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Спец. вип. С. 44–47.

6. Лазукова О. В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: монографія. Харків: Право, 2018. 280 с.

7. Лазукова О. В. Перспективные направления совершенствования досудебного расследования в условиях воєнного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции. *Аубакировские чтения* : материалы междунар. науч.-практ. конф. (19 февр. 2017 г.). Алматы, 2017. С. 239-241;

8. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків, Право. 2020. 1304 с.

9. Лисенко М. О. Збирання доказів в умовах особливого режиму досудового розслідування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4. С. 120-127.

10. Туркот М. Особливості організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням в умовах дії особливих правових режимів / М. Туркот, О. Лазукова. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2. С. 44-59.

ТЕМА 9. ОФІС ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА ТА ПРОКУРОР У МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність та специфіку міжнародного співробітництва під час кримінального провадження та охарактеризуйте форми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

2. Участь прокурора під час міжнародної правової дороги: підготовка запиту про міжнародну правову допомогу; розгляд запиту іноземного компетентного органу про надання міжнародної правової допомоги; порядок

виконання запиту іноземного компетентного органу; підстави для відмови у виконанні такого запиту.

3. Особливості проведення окремих процесуальних дій під час виконання прокурором запиту (доручення) про надання міжнародної правової допомоги.

4. Участь прокурора під час здійснення видачі (екстрадиції) особи: підготовка клопотання про видачу особи та порядок направлення такого запиту; порядок розгляду прокурором запиту іноземного компетентного органу про видачу особи та підстави для відмови у видачі.

5. Повноваження прокурора під час затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України.

6. Участь прокурора під час застосування до особи тимчасового арешту, екстрадиційного арешту або іншого запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою.

7. Участь прокурора під час екстрадиційної перевірки та прийняття рішення про видачу особи.

8. Діяльність прокурора при перейнятті кримінального провадження від іноземного компетентного органу та переданні провадження іноземній державі.

9. Участь прокурора під час розгляду судом питання про визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передачі для відбuvання покарання засуджених осіб.

Завдання

1. До обласної прокуратури надійшов запит про надання міжнародної правової допомоги у виді вручення особі А. постанови про притягнення його до кримінальної відповідальності у якості підозрюваного (аналог вітчизняного повідомлення про підозру) та допиту як підозрюваного. Прокурор доручив спеціальним підрозділам СБУ здійснити затримання особи А., після чого вручив йому доданий до запиту документ та допитав в якості підозрюваного. Складений протокол допиту було надіслано до запитуючої сторони.

Оцініть дії прокурора. Який порядок вручення документів? Чи були у прокурора підстави для допиту особи саме у цьому процесуальному статусі? Чи зміниться рішення, якщо у запиті іноземного компетентного органу буде прохання допитати особу в якості підозрюваного без вручення будь-яких документів?

2. Громадянин Польщі, прибувши до аеропорту м. Харкова рейсом Варшава-Харків, під час проходження паспортного контролю був затриманий, оскільки з'ясувалось, що він розшукується правоохоронними органами Польщі та знаходиться у базі ІНТЕРПОЛ за вчинення розбійного нападу. Про факт, час та підстави затримання було проінформовано керівника відділу Національної поліції за місцем затримання. Наступного

робочого дня ним було повідомлено керівника місцевої прокуратури про затримання іноземного громадянина. Керівник місцевої прокуратури через 24 години надіслав до Офісу Генерального прокурора рапорт, протокол затримання особи та ще через 24 години звернувся до слідчого судді із клопотанням про застосування тимчасового арешту особи строком на 60 днів. Через 5 днів клопотання було розглянуто та задоволено.

Після спливу цього строку запит отримано не було, але враховуючи, що за українським законодавством розбійний напад також є кримінально караним діянням, за яке законом передбачається покарання у виді позбавлення волі понад 1 рік, то було внесено відомості про це кримінальне правопорушення до ЄРДР та розпочате досудове розслідування щодо громадянина Польщі із застосуванням запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без визначення розміру застави.

Оцініть ситуацію. Який порядок затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України? Які порушення процедури допустив прокурор?

3. До Офісу Генерального прокурора надійшов запит від уповноваженого органу Білорусі про екстрадицію громадянина Білорусі Олійника, який тимчасово перебував на території України, у зв'язку із підозрою останнього у вчиненні злочину, а саме пособництва у замаху на державний переворот.

Через 10 днів з моменту отримання цього запиту уповноваженим (центральною) органом України було направлено доручення прокурору обласної прокуратури про здійснення екстрадиційної перевірки та звернення до слідчого судді для застосування екстрадиційного арешту вказаної особи. Наступного дня, встановивши місцеперебування громадянина Білорусі Олійника, було здійснено його затримання та через 72 години прокурором направлено клопотання про екстрадиційний арешт вказаної особи до слідчого судді. Клопотання обґрунтовувалось необхідністю застосування арешту строком до 12 місяців до остаточного прийняття рішення про видачу особи. Клопотання було задоволено.

Захисником Олійника було подано апеляційну скаргу на вказану ухвалу слідчого судді із зазначенням того, що Олійник наразі намагався отримати статус біженця - триває адміністративне провадження за його скаргою на рішення Державної міграційної служби України про відмову у наданні статусу біженця, а тому застосування екстрадиційного арешту було неможливе. Після спливу двох місяців екстрадиційної перевіркою не було встановлено обставин, які б перешкоджали видачі, та прокурором обласної прокуратури було прийнято рішення про видачу громадянина Білорусі Олійника. Через 30 днів компетентним органом було здійснено фактичну передачу особи.

Чи відповідає законодавству описана в умові процедура та чи законні дії прокурора?

Чи зміниться рішення, якщо громадянин Білорусі Олійник звернеться до міграційної служби для отримання статусу біженця після прийняття органом рішення про його видачу, але до його фактичної передачі?

Як має вирішуватись ситуація, якщо запит надійшов щодо видачі громадянина України?

Чи може біти притягнутий до відповідальності Олійник після видачі до Білорусі за інші кримінальні правопорушення?

4. 27 квітня прокурором обласної прокуратури Харківської області у зв'язку із втечею підозрюваного громадянина Марокко (два дні тому було змінено запобіжний захід з тримання під вартою на домашній арешт), який підозрюється у заподіянні тяжких тілесних ушкоджень, що потягли смерть потерпілого, було складено та направлено до Міністерства закордонних справ (дипломатичним шляхом) клопотання про перейняття кримінального провадження компетентними органами Марокко. 18 травня МЗС було надіслано це клопотання до компетентних органів Марокко, оскільки підозрюваний є громадянином цієї країни та скоріш за все буде намагатись потрапити до дому, де його вже слід розшукувати.

Після отримання підтвердження від компетентних органів Марокко про перейняття провадження прокурором обласної прокуратури було допитано нового свідка у цьому провадженні та надіслано протокол допиту до компетентних органів Марокко.

Який порядок передання кримінального провадження та його матеріалів компетентним органам іншої держави? Які порушення були допущені прокурором?

Як має вирішуватись ситуація, якщо запит про передання провадження буде надісланий прокурором третій країні, де підозрюваний може знаходитись тимчасово?

5. Громадянин України М. був засуджений in absentia судом США до 10 років ув'язнення. Під час робочого візиту до Італії був затриманий місцевою поліцією в аеропорту та заарештований для передачі для відбування покарання. На заперечення М. стосовно того, що він взагалі не знав про наявність такого кримінального провадження, а тим більше існування вироку, влада Італії стверджувала, що були усі підстави вважати, що М. був повідомлений про судовий розгляд, оскільки був призначений захисник у його справі.

Від прокурора Офісу Генерального прокурора до Міністерства юстиції України надійшло клопотання про передачу громадянина М., засудженого судом іноземної держави, для відбування покарання в Україні. МЮ звернулось до суду із клопотанням про приведення вироку суду США у відповідність із законодавством України. До суду від прокурора надійшло клопотання про проведення судового розгляду без його участі. Окрім цього, розгляд здійснювався виключно у письмовій формі без будь-яких усних чи

публічних слухань, у результаті чого було прийнято рішення про задоволення цього клопотання та приведено вирок суду США у відповідність із законодавством України.

Оцініть дії прокурора. Чи дотримана процедура в описаній ситуації?

Рекомендована література:

1. Зуєв В. В. Кримінальні процесуальні гарантії прав особи при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження : монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2017. 204 с.

2. Зуєв В. В. Нормативно-правове регулювання міжнародного співробітництва України у правоохоронній сфері щодо окремих видів злочинів. *Visegrad Journal on human rights*. 2019. № 4 (volume 3). С. 90-95. URL: http://vjhr.sk/archive/2019_4/part_3/15.pdf

3. Зуєв В. В. Оцінка та використання доказів, отриманих під час міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні. *Питання боротьби зі злочинністю*. № 38. С. 182-196.

4. Карпенко М. І., Швець О. О. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні. *Юридична наука*. 2013. № 8. С. 56-68.

5. Конограй Н. Повноваження спільних слідчих груп у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 4. С. 99-105.

6. Пашковський М.І. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні: навч.-метод. посібник / М. І. Пашковський, А. В. Підгородинська, В. К. Волошина 2-е вид., допов. та переробл. Одеса: Фенікс, 2016. 140 с.

7. Фрич В. І. Проблемні питання міжнародного співробітництва під час видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиції). *Наше право*. 2015. № 1. С. 80-84.

8. Чорноус Ю. М Суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 193-197.

9. Шаренко, С. Л. Повноваження слідчого судді при здійсненні міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: матеріали II Харківського міжнародного юридичного форуму, м. Харків (28 вересня 2018 р.)*. Харків: Право, 2018. С. 175-181.

10. Узагальнення практики Верховним Судом України про застосування судами міжнародних договорів України щодо визнання і виконання вироків іноземних судів. URL: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(print\)/1D7348711B86FF1BC2257B7C0044A31F](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(print)/1D7348711B86FF1BC2257B7C0044A31F)